

MAGDALENA BYCZKOWSKA*

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako międzynarodowy przepływ kapitału

Słowa kluczowe: internalizacja, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, inwestycje portfelowe, przepływ kapitału, globalizacja

Streszczenie: Bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w Polsce podejmują się przede wszystkim organizacje gospodarcze z krajów wysoko rozwiniętych. Inwestorzy zagraniczni zainteresowani są zdobyciem lub rozszerzeniem już posiadanych rynków zbytu, wzmocnieniem pozycji konkurencyjnej swoich towarów, kierują się również motywami kosztowymi w celu maksymalizacji zysku. Rosnący udział inwestorów zagranicznych w gospodarce poszczególnych regionów staje się jednym z ważniejszych stymulatorów ich rozwoju gospodarczego. Jest czynnikiem dynamizującym produkcję i eksport, poprawiającym jakość wyrobów, obniżającym koszt produkcji, wprowadzającym nowoczesne metody zarządzania i technologii wytwarzania, sprzyjającym podnoszeniu kwalifikacji pracowników, przez co wpływa na poziom konkurencyjności danej organizacji gospodarczej, a generalnie biorąc na koniunkturę danego regionu.

1. Wstęp

Współczesną gospodarkę światową charakteryzuje pojawiający się proces internalizacji przedsiębiorstwa. Proces ten przejawia się wzrostem znaczenia i udziału powiązań gospodarczych pomiędzy poszczególnymi krajami i ich regionalnymi ugrupowaniami oraz przedsiębiorstwami. Mimo że import i eksport to nadal dominująca forma zagranicznego zaangażowania się firm, to początek lat siedemdziesiątych XX wieku wniósł do działalności gospodarczej inwestycje zagraniczne, które nabierają coraz większego znaczenia, stanowią one najbardziej rozwiniętą formę internacjonalizacji przedsiębiorstwa.

* Dr Magdalena Byczkowska – starszy wykładowca, kierownik Zakładu Rachunkowości i Zarządzania Finansami Wydziału Zarządzania Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gorzowie Wielkopolskim; kontakt e-mail: mbyczkowska@pwsz.pl

Przyjmując za podstawowe kryterium cel inwestowania, można w uproszczeniu przyjąć, że podmioty zagraniczne mogą dokonywać inwestycji w trzech kategoriach:

- inwestycji bezpośrednich, w przypadku których decydujący jest zamiar prowadzenia i osiągania zysków z działalności gospodarczej, będących z reguły inwestycjami długoterminowymi i mającymi materialny wyraz,
- inwestycji portfelowych, których podstawowym celem jest realizacja zysków w obrocie głównie papierami wartościowymi i różnymi instrumentami pochodnymi na rynkach finansowych/kapitałowych; inwestycje w zasadzie o charakterze krótkoterminowym¹,
- nabywania nieruchomości (Byczkowska, 2006, s. 34).

Ewolucja w poszerzaniu istoty zagranicznych inwestycji bezpośrednich znalazła swoje odbicie w literaturze ekonomicznej przedmiotu. Większość prezentowanych w niej definicji zagranicznych inwestycji bezpośrednich można podzielić na dwie grupy: jako *zjawisko finansowe* i jako *zjawisko realne*. Przykładem czysto realnego ujęcia bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest utożsamienie ich z pionowym lub poziomym rozszerzeniem przedsiębiorstwa poza granice macierzystego kraju (Kindleberger, 1969, s. 1). W ujęciu finansowym BIZ definiowane są jako: „forma międzynarodowego przepływu kapitału, zewnętrzne źródło finansowania gospodarki, źródło finansowania transnarodowych korporacji czy też lokata kapitału” (Byczkowska, 2006, s. 45).

Należy podkreślić, że bezpośrednie inwestycje zagraniczne stanowią bardzo atrakcyjną formę zewnętrznego finansowania, nie tylko dlatego, że dostarczają kapitału, ale także dlatego, że nie powodują one wzrostu zagranicznego zadłużenia. Ponadto taka forma finansowania pociąga za sobą odpływ dewiz w postaci zysku i dywidend tylko wtedy, gdy powstałe w wyniku niej inwestycje są dochodowe. W przypadku korzystania z zagranicznej pożyczki musi być ona spłacona nawet wtedy, gdy wykorzystano ją na nierentowne inwestycje. Dodatkowo, finansowanie za pomocą bezpośrednich inwestycji zagranicznych oznacza także podział ryzyka między inwestora a kraj lokaty, gdy w przypadku korzystania z zagranicznej pożyczki całe ryzyko ponosi pożyczkobiorca (Przybylska, 2001, s. 14).

Celem niniejszego artykułu było zaprezentowanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w świetle procesu internalizacji przedsiębiorstw.

2. Oddziaływanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne stanowią przejaw transferów, które wraz z fizycznym przepływem kapitału powodują różnorodne następstwa. Z napływem inwestycji zagranicznych wiąże się szereg oczekiwań. Ogół ich można sprowadzić do spodziewanego ożywczego wpływu zagranicznego kapitału na procesy rozwo-

¹ Przedmiotem artykułu są inwestycje zagraniczne w postaci lokat kapitałowych w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych, nie są nimi natomiast inwestycje portfelowe.

jowe. Wpływ ten zależy zarówno od rozmiarów napływających inwestycji, głównie bezpośrednich, jak i ich szeroko rozumianej struktury (Karaszewski, Wiśniewski, 2000, s. 569). Ekonomiści prezentują skrajne podejścia co do roli i wpływu BIZ na gospodarkę kraju goszczącego, a mianowicie twierdzą, że:

- działania korporacji podporządkowane są najbardziej efektywnej alokacji zasobów i w ten sposób przyczyniają się do szybkiego wzrostu i rozwoju gospodarki światowej, a szczególnie krajów słabiej rozwiniętych (J.M. Clark),
- zagraniczne inwestycje podejmowane przez korporacje są formą penetracji kapitalistycznej uzależniającej produkcję gospodarek krajów przyjmujących od zachodnich technologii, wiedzy i nakładów (tradycje marksistowskie),
- transnarodowe korporacje w pewnych warunkach mogą mieć znaczny wpływ na osiągnięcie celów gospodarczych krajów przyjmujących kapitał (J. H. Dunning, M. Casson, A. M. Rugman).

W ostatnich latach obserwuje się zmianę postawy wobec korzyści wynikających z funkcjonowania kapitału zagranicznego. J. H. Dunning uważa, że przyczyny tego są następujące (Dunning, 1994):

- rosnąca globalizacja działalności gospodarczej i pogłębiająca się integracja produkcji międzynarodowej oraz rozwój rynków przygranicznych za sprawą korporacji transnarodowych,
- działania państw zmierzające do usprawnienia funkcjonowania systemu rynkowego, czego przejawem jest masowa prywatyzacja własności państwowej i liberalizacja działalności gospodarczej,
- zagraniczne inwestycje bezpośrednie są obecnie postrzegane jako kluczowy element wzrostu gospodarczego, wiążą się z napływem technologii, wiedzy, doświadczenia i umiejętności w zakresie organizacji i zarządzania,
- postępująca zbieżność struktury gospodarczej głównych krajów wysoko rozwiniętych i niektórych krajów nowo uprzemysłowionych,
- zmiana kryteriów oceny roli bezpośrednich inwestycji zagranicznych przez rządy krajów goszczących, czego wyrazem jest gotowość nawiązania współpracy z inwestorami zagranicznymi,
- doświadczenie krajów w zakresie kosztów i korzyści związanych z oddziaływaniem zagranicznych inwestycji bezpośrednich na gospodarkę kraju, pozwalające lepiej przewidzieć ich wpływ i podjąć działania w celu zmaksymalizowania korzyści gospodarczych i społecznych (Luc, 2000, s. 20–21).

3. Rola i funkcje bezpośrednich inwestycji zagranicznych (dla kraju i regionu)

Istnieje wiele kryteriów oceny oddziaływania bezpośrednich inwestycji zagranicznych na gospodarkę kraju przyjmującego. Poniżej sklasyfikowano najważniejsze i najbardziej wpływowe przesłanki.

Poprawa konkurencyjności gospodarki, która może być osiągnięta m.in. przez:

- wprowadzenie innowacji w dziedzinie produktów czy procesu produkcji,
- wzrost efektywności produkcji,
- realokację zasobów i zdolności z mniej do bardziej produktywnych dziedzin zgodnie z korzyściami komparatywnymi kraju,
- zdobycie nowych rynków,
- redukcję kosztów i/lub przyspieszenie tempa dostosowań strukturalnych do zmian globalnego popytu i podaży na rynku krajowym i międzynarodowym,
- poprawę jakości (Luc, 2000, s. 22).

Transfer technologii. W literaturze przedmiotu powszechnie uznaje się, że międzynarodowy transfer technologii odbywa się poprzez kanały, które obejmują zarówno transfer idei (postać nieuprzedmiotowiona), jak i nowych technologii (postać uprzedmiotowiona). Do głównych form transferu zalicza się: wymianę towarową (głównie import produktów high-tech), migrację personelu, licencjonowanie, rozmaite formy współpracy gospodarczej oraz zagraniczne inwestycje bezpośrednie (Kornacka, 2000, s. 15). Zasadniczą funkcją międzynarodowych korporacji transnarodowych jest transferowanie oraz realokacja zasobów i zdolności wytwórczych. Firmy te dostarczają pakiet niezbędnych zasobów, wliczając w nie również doświadczenie menedżerów, zdolności przedsiębiorcze i umiejętności technologiczne, które mogą być transferowane do lokalnych partnerów (Kornacka, 2000, s. 15). Dzięki transferowi, dokonywanemu przez zagraniczne inwestycje bezpośrednie, nastąpić może podniesienie ilości i jakości dostępnych zasobów produkcyjnych, a w konsekwencji pobudzenie wzrostu i efektywności gospodarki kraju goszczącego.

Bezpośrednie efekty napływu inwestycji zagranicznych mogą być szczególnie istotne w niektórych sytuacjach lub niektórych krajach, ale generalnie uważa się, że najważniejszą korzyścią o charakterze długoterminowym jest zaistnienie efektów pośrednich. Należy zwrócić uwagę przede wszystkim na:

- transfer umiejętności (know-how, migracja personelu naukowo-technicznego, szkolenia pracowników),
- pobudzenie rozwoju i wdrażania nowych technologii (współpraca laboratoriów badawczo-rozwojowych filii firm zagranicznych z laboratoriami krajów goszczących),
- transfer technologii w postaci importowanych dóbr produkcyjnych do filii przedsiębiorstw transnarodowych,
- dyfuzja technologii do innych dziedzin gospodarki, np. efektem kształcenia się jest uświadomienie firmom lokalnym możliwości w zakresie stosowania nowych technologii i procesów produkcji (tzw. technologiczne efekty zewnętrzne) (Czerwieniec, 1990, s. 41–47).

Wielkość i jakość zatrudnienia. Wpływ korporacji transnarodowych i podejmowanych przez nie bezpośrednich inwestycji zagranicznych na zatrudnienie

nie w kraju przyjmującym zależy od kilku grup czynników. Do najważniejszych należą:

- wielkość inwestycji zagranicznych i sposób wejścia na rynek kraju przyjmującego,
- sektorowa/branżowa struktura inwestycji zagranicznych,
- strategie korporacji transnarodowych i zależny od nich stopień substytucji krajowej produkcji przez produkcję międzynarodową,
- polityka kraju przyjmującego wobec inwestycji zagranicznych (Witkowska, 2000, s. 647).

Efekty w odniesieniu do rynku pracy z tytułu napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych przedstawia tablica 1.

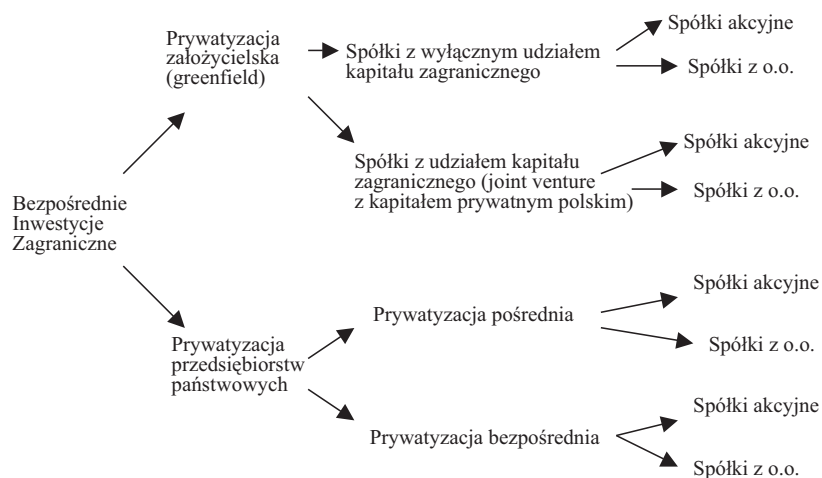
Tablica 1

Efekty BIZ na rynku pracy kraju przyjmującego

Sfera	Efekty bezpośrednie		Efekty pośrednie	
	Pozytywne	Negatywne	Pozytywne	Negatywne
Ilość	BIZ powiększają kapitał netto i tworzą miejsca pracy w rozwojowych przemysłach.	BIZ dokonywane drogą przejęcia istniejących firm prowadzą do racjonalizacji zatrudnienia i utraty miejsc pracy.	BIZ tworzą miejsca pracy poprzez powiązania kooperacyjne z miejscowymi firmami.	Wykorzystanie przez inwestorów importu jako źródła zaopatrzenia lub zastępowanie istniejących firm prowadzi do utraty miejsc pracy.
Jakość	W firmach z udziałem kapitału zagranicznego są wyższe płace i wyższa wydajność.	Inwestorzy zagraniczni wprowadzają niepożądane praktyki w zakresie zatrudnienia.	Przenikanie do firm miejscowych dobrych wzorców organizacji i zarządzania pracy.	Może wystąpić erozja poziomu płac, gdy firmy miejscowe przystępują do konkurencji z inwestorami zagranicznymi.
Lokalizacja	BIZ tworzą nowe i prawdopodobnie lepsze miejsca pracy w regionach charakteryzujących się wysoką stopą bezrobocia.	BIZ przyczyniają się do dalszego zatłoczenia zurbanizowanych obszarów, w których występuje kongestia, i pogarszają regionalne nierównowagi.	BIZ zachęcają kooperujące firmy dostawcze do migracji do obszarów, w których występuje podaż siły roboczej.	BIZ wypierają lokalnych producentów, przyczyniając się do regionalnego bezrobocia, jeżeli dochodzi do substytucji miejscowej produkcji.

Źródło: Witkowska, 2000, s. 651.

Udział w prywatyzacji przedsiębiorstw. Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne przyspieszają transfer praw własności z sektora publicznego do prywatnego, a jednocześnie dynamizują rozwój sektora prywatnego przez udział w prywatyzacji założycielskiej, obejmującej tworzenie nowych podmiotów gospodarczych. Rysunek 1 pokazuje jakimi ścieżkami kapitał zagraniczny w postaci inwestycji bezpośrednich przyczynia się do budowy struktury własnościowo-podmiotowej gospodarki opartej o kapitał prywatny i spółki prawa handlowego (Wojnicka, 1999, s. 58).

Rys. 1. BIZ jako ścieżka prywatyzacji

Źródło: Wojnicka, 1999.

Powyższy schemat nie uwzględnia wszystkich form wejścia inwestorów zagranicznych na rynek. Poza tworzeniem nowych podmiotów: prywatyzacji założycielskiej czy wejścia drogą zakupu akcji/udziałów spółek w prywatyzowanych przedsiębiorstwach, inwestorzy zagraniczni mogą też wchodzić na dany rynek w innych formach, głównie przez zakup akcji/udziałów przedsiębiorstw prywatnych i sprywatyzowanych. W tym ostatnim przypadku dochodzi do transferu praw własności z sektora publicznego do prywatnego drogą tworzenia nowych podmiotów gospodarczych (prywatyzacja założycielska), ale następuje transfer własności w obrębie sektora prywatnego i sprywatyzowanego ze zmianą właściciela krajowego na zagranicznego (Wojnicka, 1999, s. 34).

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne przyczyniają się do rozwoju kraju nie tylko w makroskali, ale również w mikroskali, czyli na poziomie gmin, miast, regionów.

W interesie władz samorządowych leży wykorzystanie impulsu, jakim jest BIZ, do pobudzania czynników rozwoju regionalnego i lokalnego. Literatura przedmiotu dzieli czynniki rozwoju na pięć grup (Dziemianowicz, 1998, s. 216):

1. czynniki ekonomiczne (m.in.: wzrost wartości kapitału, wzrost popytu i zmiany w jego strukturze, zmiany dochodów ludności i zysków przedsiębiorstw, zmiany w zatrudnieniu, nakłady inwestycyjne),

2. czynniki społeczne (m.in.: wzrost i zmiany w strukturze konsumpcji, tempo i charakter procesów urbanizacji, przemiany w świadomości regionalnej, wzrost wykształcenia, aktywności, upowszechnianie postaw przedsiębiorczości),

3. czynniki techniczne i technologiczne (m.in.: unowocześnianie struktury rzeczowej aparatu wytwórczego, rozwój zaplecza techniczno-badawczego i wdrożeniowego, jakościowe zróżnicowanie produkcji),

4. czynniki ekologiczne (m.in.: postęp w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego, racjonalizacja gospodarowania zasobami środowiska naturalnego, wdrażanie obiegów zamkniętych),

5. czynniki polityczne (m.in.: charakter władzy, sposób sprawowania władzy, stopień akceptacji władzy przez społeczeństwo).

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne mają wpływ na każdą z wymienionych wyżej grup czynników rozwoju lokalnego. Siła i zakres wpływu zależą od strategii przyjętej przez danego inwestora odnośnie do konkretnego terenu. Strategia z kolei implikuje formę podjęcia działalności (np. inwestycja od podstaw, alians). Wybór formy ma bezpośredni wpływ na zatrudnienie w regionie (inwestycja typu green-field tworzy nowe miejsca pracy, przejęcie prywatyzowanego przedsiębiorstwa może doprowadzić do redukcji przyrostów zatrudnienia, ale również do wzrostu wydajności pracy). Inwestorzy zagraniczni wnoszą też nowe wymagania oraz rozwiązania technologiczne i organizacyjne. Elementy te wymuszają podnoszenie kwalifikacji pracowników, co z kolei powoduje wzrost poziomów płac. Inwestorzy zagraniczni poprzez swoje wymagania, dotyczące miejsc lokalizacji, motywują władze samorządowe do podnoszenia jakości obsługi w urzędach, dokonywania inwestycji infrastrukturalnych itp. (Dziemianowicz, 1998, s. 270).

Należy wspomnieć również o negatywnym wpływie bezpośrednich inwestycji zagranicznych na gospodarkę lokalną. Największe potencjalne zagrożenia mogą wystąpić na dwóch płaszczyznach:

1. społecznej – negatywny wpływ przedsiębiorstwa na rynek pracy w wyniku redukcji zatrudnienia, wymuszonej koniecznością dopasowania firmy do wymogów rynku, bądź ograniczenia zatrudnienia w innych firmach lokalnych na skutek wzrostu konkurencji lub drenażu ich najlepiej wykwalifikowanych pracowników,

2. ekonomiczno-technologicznej – zwiększona konkurencja może prowadzić do upadku niezdolnych jej sprostać przedsiębiorstw. Po drugie, mogą pojawiać się negatywne następstwa związane z wystąpieniem efektu enklawy w przypadku braku kontaktów gospodarczych między przedsiębiorstwem a układem lokalnym. Z kolei zastosowanie przestarzałej technologii, wycofanej z kraju macierzystego inwestora, może stanowić zagrożenie dla środowiska naturalnego. Ponadto istnieje niebezpieczeństwo uzależnienia układu lokalnego od importu technologii w przypadku nieprowadzenia przez przedsiębiorstwo własnych prac badawczo-rozwojowych oraz braku współpracy z regionalnymi ośrodkami badawczymi (Smętkowski, 2002, s. 35).

Tablica 2

Potencjalne szanse i zagrożenia dla układu lokalnego, wynikające z inwestycji zagranicznej

Korzyści	Zagrożenia
Rynek pracy	
Zwiększenie liczby miejsc pracy	Redukcja zatrudnienia
Wzrost kwalifikacji pracowników	Drenaż pracowników z innych firm
Gospodarka	
Ożywienie gospodarcze	Wzrost konkurencji i upadek firm lokalnych
Efekt demonstracji	Efekt enklawy
Technologia	
Wprowadzenie nowoczesnych technologii	Napływ „brudnych technologii”
Prowadzenie prac badawczo-rozwojowych	Uzależnienie od importu technologii
Środowisko naturalne	
Poprawa stanu środowiska	Wzrost zanieczyszczenia środowiska
Kontakty zagraniczne	
Rozwój kontaktów z zagranicą	Wzrost niechęci społeczności lokalnej do innych narodów z powodu przekonania o wykorzystywaniu Polaków

Źródło: Smętkowski, 2002, s. 95.

4. Zakończenie

Należy ocenić, że ogólny wpływ inwestorów zagranicznych na krajowe podmioty gospodarcze jest pozytywny. Inwestorzy zagraniczni przynoszą ze sobą efektywne metody zarządzania, organizacji i marketingu oraz dostęp do zagranicznych rynków, choć czasami zgłaszane są zastrzeżenia, czy importowane technologie są rzeczywiście konkurencyjne w skali międzynarodowej. Inwestorzy przyczyniają się do restrukturyzacji, modernizacji, oraz do wzrostu udziałów rynkowych przedsiębiorstw, w które zainwestowali. Często wejście inwestora zagranicznego zapobiega bankructwu, bezrobociu, a także przyczynia się do bardziej produktywnego wykorzystania nakładów produkcyjnych. Ponadto spółki z kapitałem zagranicznym generują efekty spill-overs, w pierwszym rzędzie na kooperujące z nimi przedsiębiorstwa krajowe, prowadząc do wzrostu ich udziałów rynkowych. Przedsiębiorstwa z udziałem zagranicznym wymuszają na firmach krajowych ulepszenie przez nie metod produkcji i zarządzania oraz jakości usług – tylko tą drogą mogą one pozostać na rynku, zarówno w roli kooperantów, jak i konkurentów przedsiębiorstw zagranicznych. W przeciwnym razie przedsiębiorstwa krajowe mogą efektywnie funkcjonować jedynie w niszach rynkowych, w których nie pojawiają się bardziej wydajni zagraniczni konkurenci. Ze względu na siłę inwestorów zagranicznych –

duża ich część to uznane korporacje międzynarodowe – nisze jakie zostają dla krajowych producentów mają zasięg lokalny lub dotyczą branż objętych protekcjonizmem państwowym.

Obecność inwestorów zagranicznych wymusza pozytywne dostosowania również na poziomie gospodarek lokalnych i regionalnych, tj. tam, gdzie przede wszystkim kreowany jest klimat inwestycyjny. Kapitał zagraniczny lokuje się w otoczeniu o wysokim lub dostatecznym wyposażeniu, stąd na poziomie gmin i regionów prowadzone są działania dla ulepszenia stanu infrastruktury transportowej czy telekomunikacyjnej. Z drugiej strony w stopniu, w jakim obecność inwestorów zagranicznych oznacza dodatkowe dochody dla budżetu państwa i budżetów lokalnych, dostarczają oni środków na kontynuację inwestycji publicznych.

Napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich nie można nie docenić. Wymowna jest rola kapitału zagranicznego w tworzeniu miejsc pracy, a także innych procesów funkcjonowania i rozwoju gospodarki. Kapitał zagraniczny, w postaci bezpośrednich inwestycji zagranicznych, w dobie procesu internalizacji przedsiębiorstw, jest coraz ważniejszym elementem integrującym gospodarkę świata.

Bibliografia

- Byczkowska M. 2006. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako czynnik kształtujący konkurencyjność regionu*. Szczecin.
- Czerwieniec E. 1990. *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w gospodarce krajów wysoko rozwiniętych*. Zeszyty Naukowe – Seria 2: Prace Doktorskie i Habilitacyjne z. 105. Poznań: Akademia Ekonomiczna. ISSN 0860-3162.
- Dunning J.H. 1994. *Re-evaluating the Benefits of Foreign Direct Investment*. "Transnational Corporations" vol. 3, no 1 (February).
- Dziemianowicz W. 1998. *Rola władz samorządowych w stymulowaniu napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych*. W: Z. Olesiński (red.). *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce*. Warszawa: PWE. ISBN 83-208-1155-4.
- Karaszewski W., Wiśniewski J. 2000. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce: ich skala, struktura i wpływ na procesy rozwojowe*. „*Ekonomista*” nr 4.
- Kindleberger Ch. 1969. *American Business Abroad, Six Lectures on direct investment*. New Heaven.
- Kornacka D. 2000. *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie a dyfuzja technologii*. „*Przegląd Organizacji*” nr 10.
- Luc S. 2000. *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie a przekształcenia strukturalne w przemyśle polskim*. Seria: Monografie i Opracowania nr 475. Warszawa: SGH. ISSN 0867-7727.
- Przybylska K. 2001. *Determinanty zagranicznych inwestycji bezpośrednich w teorii ekonomicznej: empiryczna weryfikacja czynników lokalizacji zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Czechach, Polsce i na Węgrzech*. Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie nr 144. Kraków: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej. ISSN 0209-1674.
- Smętkowski M. 2002. *Przedsiębiorstwo zagraniczne w otoczeniu lokalnym*. „*Studia Regionalne i Lokalne*” nr 4.
- Witkowska J. 2000. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a rynek pracy w kraju przyjmującym – aspekty teoretyczne*. „*Ekonomista*” nr 5.

- Wojnicka E. 1999. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w procesie prywatyzacji gospodarki polskiej*. Gdańsk: IBnGR.
- Wojnicka E. 1997. *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce 1976–1996*. Zeszyty Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową nr 4/1997 Gdańsk: IBnGR.

Direct Foreign Investments as International Capital Flow

S u m m a r y: Foreign direct investments (FDI) in Poland are mostly made by economic organizations from highly developed countries. Foreign investors are interested in winning new markets of expanding existing ones, building up the competitive positions of their products; they are also motivated by cost effectiveness in order to maximize profits. Growing share of foreign investors in the economy of each regions becomes one of the most important stimulants of their economic development. It becomes a factor which makes the production and export more dynamic, improving the quality of the products, decreasing production costs, introducing modern management styles and production technologies, supporting the improvement of staff qualifications, while influencing the level of competitiveness of an economic organization and at the same time the improving the economic situation of the region.

Key words: internationalization, direct foreign investments, portfolio investments, capital flow, globalization
